

розвивати свої комунікативні навички. Окрім цього, вони мають чудову можливість відчувати себе частиною суспільства.

На питання «Чи відчували Ви бар'єри у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами?» 83% відповіли, що не відчували бар'єрів. 17% відповіли «так, бар'єри були», 9% зазначили, що це відбувалось на початку роботи. Ми вважаємо, що відчуття бар'єрів може бути спричинене недостатньою компетентністю, відсутністю досвіду роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, або низькою психологічною стійкістю педагогів. Відповідно керівництву ліцею ми рекомендували посилити роботу з педагогічними працівниками. Оскільки одним із компонентів успішного створення та функціонування інклюзивного освітнього середовища є наявність педагогів готових до роботи в інклюзивних класах.

Отже, у підсумку нашого дослідження, можна зробити висновок, що тема інклюзивної освіти не є новою для педагогічних працівників. Але деякі аспекти цього явища все ж залишаються незрозумілими для учасників освітнього процесу. Для успішного функціонування інклюзивного освітнього середовища необхідне розв'язання ключових проблем: створення доступного, безбар'єрного освітнього середовища; підвищення компетентності педагогічних працівників; запобігання професійному вигоранню; визначення позицій співпраці всіх учасників освітнього процесу для забезпечення різновекторного розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел

1.Калініченко І.О. Особливості формування інклюзивного освітнього середовища для забезпечення всебічного розвитку дитини. URL: <http://ap.uu.edu.ua/article/80>

2.Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: монографія – Київ: ТОВ «АТОПОЛ», 2016.152 с.

3.Прохоренко Л.І., Баб'як О.О., Недозим І.В., Баташева Н.І. Бар'єри в навчанні та участі дітей з когнітивними порушеннями: особливості розвитку дітей із ЗПР, РАС, ГРДУ. Чернівці: «Букрек», 2018. 31 с.

4.Тимошко Г.М., Гладуш В.А. Розвиток комунікативної компетентності педагогів в умовах інклюзивного освітнього середовища: монографія – Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2023.192 с.

Олексій Ключко

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної діяльності,
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка
м. Суми, Україна

Альона Волкова

здобувач вищої освіти ІV курсу,
Сумський державний педагогічний

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

У статті показано актуальність поширення інноваційних форм соціальної допомоги як-от соціального туризму. Визначено потенційні та перспективні шляхи реалізації ідеї соціального туризму соціальних умовах сьогодення. У дослідженні висвітлені загальні особливості соціального туризму. Показано можливості запровадження лікувально-оздоровчого туризму як особливої форми соціального туризму для людей з інвалідністю.

Ключові слова: *люди з інвалідністю, туризм, відпочинок, соціальний туризм, лікувально-оздоровчий туризм.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Аналіз соціальної дійсності показує, що в нашій державі існує вже певний перелік видів соціальних допомог, які можуть отримувати люди з інвалідністю, але якщо дивитися на прагнення нашої країни до розвитку і перейняття закордонного досвіду у свою діяльність, то і запровадження соціального туризму, як інноваційного виду соціальної допомоги є гарним прикладом змін на краще.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Соціальною стороною туристичних послуг – задоволення потреб людини у відпочинку, подорожах, підтримці здоров'я та відновленні сил (реабілітація, рекреація). Також треба зазначити, що, особливим його аспектом є виконання пізнавальних та виховних функцій у людини, що сприяють розвитку толерантності, мультикультурності, розширенню світогляд [2].

Одним з різновидів туризму є соціальний туризм. Можна визначити, що соціальний туризм – подорожі і відпочинок соціально вразливих верств населення для відновлення працездатності, фізичних і моральних сил [3].

Він має свої особливості, до них можна віднести:

1. Соціальний туризм як різновид туризму має свою цільову спрямованість, що впливає з «обов'язку суспільства надати своїм громадянам реальні, ефективні й недискримінаційні можливості доступу до туризму».

2. Його основні учасники – певні категорії населення, учні, студенти, пенсіонери, інваліди, ветерани війни й праці, малозабезпечені родини. Разом з тим соціальний туризм може бути також компенсацією за напружену роботу, стимулюванням ефективної праці; може включати відповідні категорії працівників підприємств, організацій, установ.

3. Він відрізняється джерелами фінансування. Ними є державні й муніципальні засоби на соціальні потреби, відповідні засоби приватних,

корпоративних, державних, змішаних підприємств і організацій, благодійних фондів.

4. Це – переважно організований, колективний туризм. Він має свої пріоритетні види, носить насамперед культурно-пізнавальний, оздоровчий характер.

5. Істотні особливості мають форми, інструменти, що характеризують споживання турпродукту в цій області. Він надходить громадянам у вигляді безплатний і пільгових путівок у дома відпочинку, санаторії, турбази, безоплатних і пільгових подорожей, транспортних тарифів, податкових і митних пільг [4].

До соціального туризму належить: дитячо-юнацький туризм; лікувально-оздоровчий; туризм людей похилого віку; туризм інвалідів та ветеранів; туризм осіб, які зазнали радіаційного, хімічного чи іншого впливу, внаслідок аварій чи катастроф, а також осіб, які проживають в зонах негативного екологічного впливу [5].

Соціальний туризм у світі характеризується: активною участю соціальних організацій (пенсійних фондів, профспілок тощо), різноманітністю фінансової підтримки (позики з низькими відсотковими ставками, субсидії, податкові пільги та ін.), використанням досягнень в соціальній сфері, що підвищують рівень життя і стандарти охорони здоров'я [1].

Особи з інвалідністю, як і кожен член суспільства мають права повноцінно жити, створювати родини, працювати на улюбленій роботі, і звісно ж відпочивати. Тому для того аби можна було реалізувати саме можливість відпочинку можна реалізовувати такий вид соціального туризму, як лікувально-оздоровчий туризм. Поняття зазначеного виду туризму можна висвітлити таким чином, лікувально-оздоровчий туризм – спеціалізований вид туризму, спрямований на відновлення здоров'я чи профілактику (попередження) захворювань. Метою лікувально-оздоровчого туризму є комплексне та раціональне використання природних лікувальних ресурсів в лікувально-профілактичних цілях [2].

Дивлячись на наявність різних особливостей в осіб з інвалідністю, даний вид туризму можна реалізувати, таким чим, щоб вони не відчували себе «не такими», а відчували себе повноцінними. Через те, що, люди з інвалідністю мають проблеми зі здоров'ям, для них цей вид туризму буде не тільки способом відпочинку, а й можливістю підтримати своє здоров'я.

Лікувально-оздоровчий туризм включає традиційні санаторні курорти, які згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Загальне положення про санаторно-курортний заклад» забезпечують надання громадянам послуг лікувального, профілактичного та реабілітаційного характеру з використанням природних лікувальних ресурсів курортів (лікувальних грязей та озокериту, мінеральних та термальних вод, лиманів та озер, природних комплексів зі сприятливими для лікування умовами тощо) та із застосуванням фізіотерапевтичних методів, дієтотерапії, лікувальної фізкультури [2], які з часом перетворилися у поліфункціональні оздоровчі

центри в яких, окрім, зазначених послуг програму перебування пацієнтів урізноманітнюють культурними й спортивними заходами, данні заходи можуть відвідувати й люди з інвалідністю.

Можна впроваджувати відвідування музеїв, пам'яток архітектури, які знаходяться в місці цього самого центру. Долучати осіб з інвалідністю до спортивних заходів, які там проводять, звісно потрібно враховувати фізичні можливості даної категорії та планувати такі заходи взявши до уваги особливості. Це можуть бути естафети, гра в настільний теніс, в шахи, шашки, нарди.

Ще одним видом туризму є спортивний туризм. Можна дати таке визначення даного поняття: це складова сучасного туризму, найбільш активна і динамічна частина туристської діяльності, що базується на громадських засадах [6]. Зазначений вид туризму містить різні види: пішохідний, гірський, лижний, водний, велосипедний, спелеотуризм, вітрильний, автомобільний та мотоциклетний [6]. Звісно не всі з зазначених можуть бути реалізовані для людей з інвалідністю, але вони можуть брати участь у пішохідному, тому, що, він може проходити в будь-якій місцевості, просто при його проведенні слід враховувати можливості осіб з інвалідністю: враховувати кілометраж, який людина може пройти або проїхати, якщо на інвалідному візку, також враховувати погодні умови, а також обов'язково наявність людини з медичною освітою. Також, вони можуть бути залучені в водному туризмі, так, як він може проводитися на плотах, а це означає, що насолоджуватися красою природи можуть люди з різними фізичними й психологічними особливостями, треба пам'ятати лише про безпеку тому слід забезпечити цей вид наявністю людей, які можуть слідкувати за безпекою.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, соціальний туризм для людей з інвалідністю можна і потрібно вводити, як вид допомоги, оскільки він спрямований на відпочинок, покращення здоров'я і несе за собою не лише культурний розвиток особистості, а ще й нові знайомства. Якщо в нашому суспільстві почнуть більше розвивати зазначений вид туризму саме для осіб з інвалідністю, то це стане ще одним важливим кроком до того аби ці люди почували себе впевненіше і мали змогу реалізовувати свої мрії та цілі. Це можливість відвідати якесь місто і відчутти себе туристом, побачити нові місця, познайомитись з цікавими людьми. Упровадження даного виду туризму не потребує «величезних» грошових витрат, але якщо в Україні почати процес в якому, відбувалися прийняття відповідних законодавчих і нормативних актів щодо соціального туризму, було б визнання соціальної туристичної політики, також важливим є створення відповідних установ, які відповідали за роботу з особами з інвалідністю саме щодо цього виду туризму, підготовку кваліфікованих кадрів щодо здійснення соціального туризму та проведення інформаційної роботи серед населення.

Перспективним напрямом у контексті дослідження видається аналіз інституційного досвіду надання послуг із соціального туризму на нашому регіоні, і по Україні в цілому.

Список використаних джерел

1. Александрова С.А., Сова А.Р. Соціальний туризм як інструмент соціально-економічного розвитку країни. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка та управління: сучасний стан і перспективи розвитку»*. Одеса: ОДАБА, 2017. 1086 С. Ч.1. С.4–6.
2. Задорожна К.І. Соціальний туризм в системі туристичної галузі: концептуалізація та інтеграція. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2016. Вип. II(62). С.17–27.* [Електронний ресурс]. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/zadorozhna.htm
3. Колотуха О.В. Соціальний туризм в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Культура народів Причорномор'я. 2009. №176. С.125–127.* [Електронний ресурс]. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/kolotuha2.htm
4. Перспективи розвитку соціального туризму в Україні - Refferat-ok.com.ua. [Електронний ресурс]. URL: <http://referat-ok.com.ua/work/perspektivi-rozvitku-socialnogo-tu/>
5. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 №324/95. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-vr#Text>
6. Шахова М.Ю. Поняття і види спортивного туризму. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України»*. Одеса : ОНЕУ, 2019. С.368–371.

Галина Лещук

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

Наталія Чабан

магістрантка спеціальності «Соціальна робота»,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

ПРОФІЛАКТИКА СОЦІАЛЬНОЇ ЕКСКЛЮЗІЇ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ